

Gospodar in gospodinja

LETO 1939

14. JUNIJA

STEVI, 24

Še o zajedavcih na povrtnini

V zadnjem članku je bil govor o splošnih ukrepih v obrambo vrtnega rastlinja pred zajedavci. Posebej so bili pa omenjeni objedači, ki se pasejo na koreninah ali pa na zelenjavi zlasti vrtno zelenjadi in ki so brez dvoma najhujši škodljivci vsega vrtnega rastlinja. Danes hočemo pa na kratko omeniti dve drugi skupini zajedavcev, ki se v tej dobi pojavljata na vsakem vrtu in ki delajo prav tako veliko škodo, ako jih pravočasno ne opazimo in se jim na kak način ne postavimo v bran. To so iz živalskega rodu sesači, iz rastlinskega pa razne bolezni, ki jih povzročajo vsakovrstne glivice.

Kar se tiče sesačev, moramo pripomniti, da vobče izdaleka niso tako nevarni in škodljivi kakor objedači. Vendar pa jih ne smemo prezreti, ker včasih pod ugodnimi pogoji pa naredé lahko prav občutno škodo.

Najnavadnejši sesač je listna ušica. Malo je vrtnih rastlin, ki bi se na njih ne pojavile ušice v večji ali manjši meri, a vselej v škodo rastlini. Opažamo jih celo na solati, na fižolu, na bobu, na grahu, na kumarah, pa tudi na vsakovrstnih cvetlicah. Posebno rade se lotijo rastlin, ki iz kakršnegakoli vzroka zastajajo v rasti in bolehalo. Bujno rastoči in zdravi zelenjadi ušice navadno prizanašajo. Na zelenjadi je včasih zelo težko preganjati ušice, ker na nekatere rastline ne smemo s tobakovo vodo ali s kakim drugim sredstvom, ker bi z ušicami vred uničili tudi rastline ali jih vsaj toliko pokvarili, da bi ne bile za užitek. Skrbeti moramo pred vsem, da imajo vrtno rastline primerno hrano in potrebno nego, s tem jih bomo že precej zanesljivo obvarovali ušic. Če pa se kljub temu tu ali tam pojavijo, jih moramo zatreti takoj, ko jih opazimo, kakor je bilo nedavno opisano (tobačni izvleček, mazavo mlo, kvasijeva zavrelca). Ako opazimo ušice na solati, fižolu in sploh na zelenjadi, ki jo sirovo uživamo, je ne smemo škropiti s prej imenovanimi sredstvi. Na takih rastlinah ušicam sploh ne moremo blizu. V kuhinji jih pa odpravimo do čistega, ako dotično ušivo zelenjad

nekaj časa namakamo v vodi, ki ji dodamo nekoliko četa in soli. Sploh je priporočljivo vsako zelenjad, ki jo pripravljamo za uživanje na ta način osnažiti od vsake golazni, ki bi utegnila biti na njej. Kjer se pojavijo na vrtu mravlje, jih je treba tudi zatreti, ker mravlje so raznašalke in navdušene negovalke ušic. Poiščimo najprej mravljišča in jih zalijmo s kropom ali pa z razredčenim karbolinejem.

Nekaterim vrtnim rastlinam zajedajo ušice tudi korenice. Tako opazujemo zlasti pri solati in fižolu ušice na koreninah. Tu ni druge pomoči, nego da za prihodnji pridelek zemljo razkužimo, če že ne drugače vsaj z živim apnom. Tudi v prejšnjem članku večkrat imenovani neoljeni apneni dušik v nekoliko obilnejši meri bi se dobro obnesel.

Razvoj listnih ušic zelo pospešuje suho vreme in sploh žusa v zemlji. Zalivanje zelenjadi in sploh vrtnih rastlin ob dolgotrajnem suhem in vročem vremenu je torej nujno potrebno. Na suhih rastlinah se pojavijo ušice, kjer ni dovolj zraka in sploh ob pomanjkljivi negi.

Drugi sesači, ki so včasih zelo nadležni pa tudi škodljivi so listne stenice, ali kakor jih navadno imenujejo ščotarjice, ki lahko uničijo cele njive kapusnic (zelja), preden se morejo razviti. Njih razvoj jako pospešuje suho, vroče vreme in izsušena zemlja. Težko jim je priti do živega, ker so zelo gibke in se znajo dobro skrivati. Zaradi smrada jih tudi ptice ne marajo.

Kakor vse sesače, tako zatiramo tudi listne stenice. Kvasijeva zavrelca, močna milnica ali 3% tobačni izvleček jih zamori. Seveda, ta sredstva so uporabljiva le, dokler so rastline še majhne in še nerazvite. Tudi z marljivim obiranjem ob jutranjih urah se jih precej iznebimo. Pri obiranju jih mečemo v posodo z razredčenim karbolinejem.

Vrtno rastlinje pa boleha tudi za raznimi boleznimi, ki so večinoma posledica glivičnih zajedavk. Vobče pa se teh zajedavcev laže ubranimo nego živalskih. Naj-

prej je treba pomniti, da rastlinske bolezni jako pospešuje enostransko in preobilo gnojenje v dušikom (gnojica, stranišnik) in pomanjkanje kalija, fosforove kisline in apna v zemlji. Večletno, zaporedno pridelovanje na istem mestu tudi kaj neugodno vpliva na zdravje zelenjadi in sploh vrtnih rastlin. Prav tako nam vsakdanja skušnja kaže, da prevelika moča, pomanjkanje zraka in nepravilno obdelovanje zelo pospešujejo razvoj rastlinskih bolezni.

Pred vsem je treba pomniti, da se nobena glivična bolezen ne da ozdraviti. Organ, ki je prizadet, brezpogojno odmrje prej ali slej. Kar je napadeno od gnilobe, ne more biti več zdravo, list, ki zaradi kakršnekoli glivične bolezni porumeni ali se pojavi na njem kake pike apaline itd., ne bo nikdar več zdrav ter odpade, preden je čas za to. Vsi ukrepi zoper glivične bolezni so torej vedno le obrambnega značaja. Vse, kar ukrenemo, mora imeti edini namen, da bolezen preprečimo, ker zdraviti se ne da.

Največkrat imamo na vrtu opraviti z gnilobo, ki se pojavlja lahko na vseh delih rastline. Gnilobo opazujemo večkrat na solati, zlasti ako je pregosta in ob dolgotrajnem, hladnem in mokrem vremenu. Povzročitelj te bolezni je v zemlji. Potrebno je torej, da sadimo solato vsako leto drugam. Zemljo razkužimo na ta način, da jo obilo pognojimo z apnom in sadimo dovolj narazen. Gniloba napada tudi korenje, zlasti pozimi v shrambi. Suha shramba je naj-

boljše protisredstvo. Isto velja za endivijo in drugo zelenjad, ki tako rada gnije, ako je v vlažnem in toplen prostoru. Vsako gnilo rastlino bi morali sežgati, ne pa vreči v smeti, odkoder pride povzročitelj (gnilobna glivica) na kompost ali v gnoj in od ondod zopet nazaj v vrtno zemljo.

Na zelenju zelenjadnih rastlin, prav posebno na stročnicah (fižol, grah) se tako radi pojavljajo razne plesni, paleži, rje in najrazličnejša druga bolj ali manj pogubna obolenja, ki jih ni mogoče z nobenim sredstvom ozdraviti, pač pa se dajo na razne načine preprečiti. Nekatere bolezni se занесеjo na rastline s semenom. Zato v največjem času seme pred setvijo razkužujemo (uspuln), da s tem uničimo trose, ki so na semenu. Mnogo bolezenskih kali je pa v zemlji, kakor je bilo že omenjeno (n. pr. kila na kapusnicah). Tu ni druge pomoči, nego da s pridelki kolobarimo in zemljo razkužujemo. Marsikatera bolezen na rastlinah se pa zatrosi iz zraka. V tem slučaju bolezni ne moremo drugače preprečiti, nego da rastlino poskropimo, ko je še zdrava, s kakim sredstvom, ki ne pripusti, da bi se glivica na rastlini razvila. Tako po vsem svetu znano in uporabljeno sredstvo je baker v obliki modre galice, ki se raztopi v vodi in z dodatkom apna razkisa. Vsem vinogradnikom in sadjarjem dobroznana $\frac{1}{4}$ do 1% bordoška (bakreno-apnena) brozga je tudi za škropljenje zelenjadnih rastlin primerna. Z njo škropimo zlasti krompir, fižol in paradižnike. H.

Učena zgodba o topem govedu

»Živel je mlinar, ki je hotel na vsak način odvaditi svojega osla jesti. V začetku je šla vsa reč kar lepo: osel ni ničesar žrl, zato pa je vedno bolj hujšal in rigal na vse pretege. Poizkus bi se bil skoraj skoraj posrečil, ko bi ne bil osel ravno v trenutku, ko se je bil že skoraj navadil stradanja — poginil.«

Zgodba je pač ravno tako stara kakor tudi jasna. Da si je osel ravno pred uspešnim koncem zanimivega »krmskega poizkusa« poiskal boljše onostranstvo (drugi svet), kjer lakota nič več ne boli, temu se gotovo nihče ne čudi. Tudi ti ne, prijatelj gospodar. Dovolj mi pa, prosim, vprašanje: Ali si že kdaj premišljal, zakaj je prav za prav poginil osel? Seveda mi porečeš: Stvar je presneto enostavna: poginil je od lakote. — Jaz pa sem za napretek drugač-

nega mnenja; trdim namreč, da se je ubogi osel od smrti naživel. Morda tega stavka ne razumeš prvi hipce do dna, a kmalu uvidiš, da je res tako. Dokler osel živi, potrebuje za svoje življenje določenih snovi: življenjskih snovi, kakor motorno kolo bencin za svoj tek. Kakor more jemati blagajnik pri banki denar za izplačevanje edinole iz svoje blagajne, takisto mora zajemati osel svoje življenjske snovi edinole iz svojega lastnega telesa. Osel se torej izživlja s pomočjo telesnih snovi, ki jih brez prestanka izrablja. Če pa blagajnik neprestano jemlje denar iz blagajne, ne da bi ga kdo tudi vlagal, potem blagajna hujša in hujša, dokler se popolnoma ne izprazni in blagajnik preneha biti blagajnik. Nič bolje se ne godi oslu. Ako brez prestanka samo jemlje življenjske snovi svojemu telesu, ne da bi vračal zanje

nadomestilo, potem njegovo telo vedno bolj hujša in končno pogine. Osel preneha biti pravi, živi osel, je le še kos mrhovine, naživel se je do smrti.

Kar velja za osla in njegovo prehrano, to velja kot naraven zakon tudi za tvoje govedo: Življenje se vrši in odigrava med neprestanim izrabljanjem življenjskih snovi. Če hočeš ohraniti goveje telo, mu moraš dovajati vedno novih življenjskih snovi, ki naj nadomestijo izrabljene snovi. To nadvse preprosto pravilo je podlaga za rejo goveje živine, pa tudi uvod v učeno zgodbo, ki ti jo hočem povedati o prehrani goveda. Saj večino tega ti, gospodar, veš že davno. Glavno pravilo in načelo tvoje govedoreje se glasi: »Kar pride pri govedu pri zadnjem koncu na dan, to mora priti prej pri gobeu vanje.« Toda to pravilo je malce nepopolno. Pove ti samo to: da je živino treba krmiti. Zakaj pa da moraš krmiti? Kakšne lastnosti mora imeti krma? Kako krmi, da bo pravilno? Na vsa ta vprašanja ti pa tvoje gorenje pravilo ostane odgovor na dolgu.

Obljubil sem, da ti povem učeno zgodbo o goveji živini. Ali si že kdaj premišljeval, iz česa prav za prav obstoji živalsko telo? Naj ti povem prav na kratko. Živalsko telo je sestavljeno iz mesa, iz tolsče, iz kosti in iz vode. Če od mesa odstraniš maščobo, ki se ga drži in drugih snovi, preostane kot temeljna snov mesa neko telo, ki ti je znano v različnih oblikah: beljakovina. Beljak v kurjem jajcu, v mleku (kazein), v žitnem zrnu (lepivo), v stročnicah (legumin), vse te snovi so sposobne tvoriti beljakovino živalskega telesa, to je vse te snovi so sposobne tvoriti beljakovino živalskega telesa, to je meso. Potem so kosti. Te obstoje v glavnem iz apna in fosforne kisline; v njih so pa tudi še druge prstene in neizgorljive snovi, ki jih vse skupaj poznaš kot pepel. Ta pa ni samo v kosteh, ampak tudi v drugih delih telesa. Zato obstoji živalsko telo iz: beljakovine, tolsče, neizgorljivega pepela in vode.

Zdaj pa poslušaj, prijatelj! Rekel sem prej, da se je stradajoči osel izživel do smrti. Vsak njegov gib, celo njegovo dihanje, z eno besedico njegovo »življenje« je izrabljajo neprestano dele njegovih telesnih snovi. Osel se je izživel do smrti, ker ni mogel dobiti nadomestka za izrabljene redilne snovi, ker mu mlinar ni privoščil krme in torej tudi nobenih redilnih snovi. Spomni se le na blagajnika, prijatelj! Če hoče le-ta nadomestiti iz blagajne vzeti de-

nar, mora vložiti vanjo iznova denar, ne pa peska; tudi osel more nadomestiti izrabljene telesne snovi samo z enakovrednimi snovmi, s hranivi. Hraniva ali redilne snovi so torej iste kakor telesne snovi: beljakovine, tolsče, neizgorljiv pepel in voda. Je pa še nekaj drugih snovi, ki imajo to lastnost, da se morejo pretvoriti v telesne snovi. Take snovi so: sladkor, škrob, rastlinska vlaknina.

Zgodba o stradajočem oslu ti je torej odkrila najvažnejše redilne snovi za govedo, ki se imenujejo: 1. beljakovina; 2. tolsča; 3. sladkor; 4. škrob; 5. rastlinska vlaknina; 6. pepelnate sestavine, v prvi vrsti apno in fosforna kislina in 7. voda. Teh sedem sestavin si dobro zapomni! Morebiti se ti bo zdelo to v prvem hipu nepotrebno, češ: »Za krmljenje živine ne potrebujem redilnih snovi, ampak sena, slame, pese, krompirja, otrobov, žitnega zdroba in drugih takih reči, ki jim pravimo krmila.« Imaš prav, toda vedi, da krmila niso nič drugega kot zmes redilnih snovi. Nekatera krmila, t. zv. surova krmila, imajo le malo redilnih snovi, druga, t. zv. močna krmila pa jih vsebujejo v bogati meri. Iz tega že lahko tudi sklepaš, da nadomeščanje porabljenih redilnih snovi ni tako enostavna stvar, kajti živalsko telo si mora iz krmil šele poiskati potrebnih redilnih snovi, to se pravi: krmo mora prebaviti. Zato je prebavljivost krmil tista lastnost, ki močno vpliva na vrednost krmila. Utegneš imeti krmilo, ki je bogato na redilnih snoveh, pa vendar ni mnogo vredno, ker je težko prebavljivo. Je pa lahko tudi obratno: da namreč učinkuje krmilo, ki ima razmoma malo redilnih snovi, zelo dobro zato, ker je izvrstno prebavljivo, ker živalsko telo prav za lahkoto usvaja vse njegove redilne snovi.

Kar živina prebavi, to ostane v njenem telesu, se pretvori v kosti, tolsčo in meso, daje telesu gorkoto, proizvaja mleko, madiče itd. Samo tisto, česar žival ne prebavi, pride zopet iz nje in gre v gnoj.

To je za gospodarja zelo hvaležno. Prav močna krmila, ki vsebujejo veliko redilnih snovi, kakor n. pr. žitno zrnje, otrobi, stročnice (fižol, bob), sladke kali, razne oljne tropine, pa tudi mnoga druga krmila kot n. pr. krompir in pesa so lahko prebavna. Drugačna pa je stvar pri slami in senu in pri zeleni krmi. Ječmenova in ovsena slama je lažje prebavljiva kakor ržena in pšenična; seno lažje prebavljivo kot slama. Iz tega razvidiš, da so krmila, ki jih poznaš

kot najboljša tudi najtežje prebavljiva. Narava se izvrstno razume na varčevanje. Če pusti rasti krmilo, ki vsebuje mnogo redilnih snovi, potem hoče tudi, da ima živina kaj od tega.

Stvarnik je po ustvarjeni naravi uredil stvar tako, da so krmila toliko lažje prebavljiva, kolikor več redilnih snovi vsebujejo. Tvoja naloga, gospodar, pa je, da ta dar narave lepo izkoristiš.

Množino redilnih snovi, ki jih vsebujejo žito, stročnice, seno, slama itd., lahko zvečšaš s tem, da močno in pravilno pognojíš. Krmilo, ki izvira iz dobro gnojenih tal, je redoma mnogo bolj redilno kakor pa ona krmila, ki so rasla v slabi zemlji, ki je bila slabo gnojena. Zato te prosim, prijatelj: Gnoji pošteno svojo zemljo in če nimaš do-

volj hlevskega gnoja, dokupi še umetnega, kolikor je treba!

Pa še na drugačen način lahko zboljšaš redilnost in prebavljivost svojih krmil. Čim bolj se namreč stara trava in detelja na polju in travniku, toliko bolj olesení, toliko težje prebavljiva postane. Zato kosi krmo takrat, ko je v najlepšem prvem cvetju! Seno, ki prihaja iz dobrega travnika, ki je bil tudi pravilno gnojen in je bila trava košena v začetku cvetja, utegne imeti trikrat večjo redilno vrednost od sena iz slabega travnika, ki je bil pokošen prav pozno. To je zgodba o govedu ali nauk o krmljenju. Tega mora gospodar poznati prav tako dobro kakor katehet katekizem in advokat paragrafe. Časi so težki, zato študiraj, gospodar, tudi ti! ovfr.

Delo na kmetiji v juniju

Proti koncu maja smo — kolikor nam dela ni preprečilo deževje — že prvič okopali krompir, peso, koruzo in fižol. Sedaj v juniju bo treba krompir osuti, ko bodo grmi veliki okrog 15 cm. Hitro se to delo opravi z osipalniki, kdor jih ima. Koliko se prihrani časa in truda! Treba bo misliti na to, da se takšni prepotrebni in v današnjem času naravnost nujni stroji nabavijo s pomočjo strojnih zadrug, ki bi jo morala imeti pri naših gospodarskih razmerah male posesti vsaka večja slovenska vas. Cesar en sam ne zmore, to zmore skupnost! Samo smisla je treba za sodelovanje in samopomoč v skupnosti!

V juniju bo treba tudi drugič okopati peso in koruzo, ter kmet ne sme pustiti, da se mu njive zaplevelijo, pa tudi ne, da bi se zgornja plast zemlje strdila in zaprla zraku dostop v zemljo. Zelo važno je pri tem okopavanju, da se pregosti nasadi pese in koruze razredčijo in sicer na razdaljo 40 do 50 cm rastlina od rastline. Marsikomu se zdi ta razdalja prevelika, vendar naj vsak pomisli, da posamezna rastlina, če naj dobro raste in se ugodno razvija ter obilo rodi, potrebuje zraka, sonca in dovolj zemlje, iz katere črpa redilne snovi. Če je nasad pregost, se rastline dušijo in jim primanjkuje tudi redilnih snovi iz zemlje.

Veliko skrb naj naši gospodarji posvečajo krompirju, ki ga rada napade krompirjeva plesen, ki je podobna peronospori na vinski trti. Ta nevarna bolezen se po-kaže v času cvetenja pa tudi še pozneje,

Spoznaš jo po rjavih lisah na listju, ki se polagoma spreminjajo v črne. Kako pomagati? Napadena njiva naj se poškopri z 1% bakreno brozgo in sicer takoj, ko se pojavijo prviz naki bolezní. Če se plesen ponovno pojavi, je treba še drugič ali celo še tretjič škropiti. S škropljenjem ne ozdravimo napadenih rastlin, pač pa obvarujemo okužbe zdrave, kar je velikega pomena, da se širjenje bolezni ustavi ali vsaj znatno omeji.

Tudi fižol potrebuje pazljivega očesa in dobrega oskrbovanja, čeprav se marsikomu zdi, da je to odveč. Kajti na fižolu se zadnje čase pojavlja zelo majhna živalca, ki jo s prošlim očesom niti ne vidimo, pa nam vendar napravi veliko škodo, ki jo naši kmetje navadno pripisujejo — suši. ne vedoč za tega škodljivca. Kako se pozna, da je fižol napadla ta živalca, ki ji pravimo fižolova pršica? Na zgornji strani fižolovih listov se pokažejo ob cvetju in pozneje svetle, sprva skoro bele, pozneje pa svetlorumene lise, ki se širijo med listnimi rebri in počasi porjavijo. Na temnejše barvanih mestih postane list krhak, ker se suši. Na spodnji strani pa se nahaja drobna močnata snov, kjer se te pršice drže, zapredene v pajčevinaste mrežice. Škoda na fižolu je velika, ker takšni listi odpadejo; če pa odpada listje, rastlina ne more dobro razvijati plodov. Najhuje je pa pri tem škodljivcu, da mu skoro z nobenim zatiralnim sredstvom ne pridemo do živga. Najbolj pomaga škropljenje z milnico. (žajfnico), kateri dodamo največ do 2% petroleja. S to

lekošino moramo poškopiti fižol zvečer, naslednje jutro pa škropljenje ponoviti s čisto vodo. Po zadnjih poskusih pomaga tudi škropljenje s 5% žvepleno-apneno brozgo.

Na deteljiskih se bojte predenice! Ta nevarni plevel se zlasti po prvi košnji tako razraste, da lahko uniči vso njivo, če ga pravočasno ne zatreš. To pa napravi tako: napadena mesta odkosi, pograbi in pokrij s kupčki slame ter zažgi. Ko je kup zgorel, se zemlja na pogorišču prekoplje in poseje z laško ljulko ali mačjim repom. Dobro je tudi taka mesta potrositi z neoljnatim apnenim dušikom ali pa s 15% raztopino železne galice. Obe sredstvi požgeta in uničita ta škodljivi plevel.

Proti koncu meseca junija bomo poželi ozimni ječmen, ki ga bomo takoj spravili z njiv, nanje pa posejali koruzo za pridelovanje kisle krme pa tudi za zeleno krmiljenje. Kajti že sedaj je treba skrbeti za živinsko krmo, da se na ta način hrani suha krma za zimo.

Na travnikih čaka kmeta v juniju — košnja. Košnja je vedno združena z vremeniskimi skrbmi: ali bo mogoče seno spraviti v lepem vremenu ali ne. Junija se na vreme ni kaj prida zanesti. Zato priporočamo, naj naši gospodarji ne pokosijo preveč travnika naenkrat. Toliko naj si odmerijo, da bodo s senom mogli ravnati tudi, če začne vreme nagajati. Saj vsi dobro vemo, da je škoda pri pokošenem senu, če se zmoči, velika, dokler pa stoji, prav majhna ali je pa eploh nič ni. Prevažno je vprašanje:

kdaj začeti s košnjo? Naši kmetje le preradi odlašajo, češ, se bo več nakosilo in manj usušilo. To je slab račun! Kaj ti pomaga večji pridelek, če pa kosiš namesto okusnega in redilnega sena — slamo! Zato nujno priporočamo našim gospodarjem v resen premislek, ali ni bolj gospodarsko kositi takrat, ko bo seno najboljše po svoji redilni kakovosti. Kdaj doseže trava svoj višek? Takrat, ko začne cveteti. Takrat so v rastlinah v največji meri zbrane vse snovi; ko pa začno trave zoreti, občutno pešajo in redilne snovi izgubljajo. Torej velja pravilo: kositi začnemo, ko glavne trave (travniška bilnica, travniška latovka, pasja trava in francoska pahovka) prično cveteti.

Pri košnji naj se redi takoj raztrosijo, da se trava začne čimprej sušiti. Zvečer jo spravimo v kopice, da se nekoliko ugrije, kar ji potem pripomore do boljšega sušenja. Zjutraj pa kopice ne razmetuj, dokler se tla niso dodobra posušila, ker bi na mokrih tleh sušenje ne bilo uspešno.

V primeru deževnega vremena si je treba pomagati z ostrvmi ali jezdci, ki omogočajo sušenje tudi v dežju. Te priprave imajo poleg velike prednosti, da na njih seno sušimo tudi ob dežju, tudi ta pomen, da nam sena ni treba obračati; obračanje je pač opravke, pri katerem najzlahtnejše trave in detelje zgubijo drobne lističe, ki se zdrobijo in odpadejo. Kdor bi sena ne mogel dodobra posušiti, naj ga pri spravljanju posoli: 100 kg sena potrebuje 1 kg živineke soli. Tako seno naj se zлага narahlo, da se ne ugrije ali celo vname.

V KRALJESTVU GOSPODINJE

Naši mali

Deputacija

Deputacije so danes ta dan zelo v čislh. Če vihar odriga planko v vrtni ograji, že se zbere deputacija, ki obišče gospoda pošlanca, naj ta posreduje pri ministru za podporo, da se škoda popravi. Nekje ljudje niso zadovoljni z župnikom, pa pošljejo nad škofa deputacijo, ki naj v imenu vse fare posreduje, da se nepriljubljeni župnik odstrani. Ali se jim je zameril učitelj, pa je že pri glavarju in pri banu deputacija, ki zahteva, naj se ta nepriljubljeni učitelj premesti. In če je uradnik kaj zagrešil, hitro najde primerne ljudi, ki gredo v de-

putacije od Poncija do Pilata dokazovat, da tako zaslužnega človeka na svetu nikjer nikoli ni več, kakor baš ta mož in ga zato oblast ne sme preganjati. In ker so v deputaciji odposlanci ljudstva, jih oblast seveda mora poslušati in se po njihovih željah ravnati. Res, dandanes bi brez deputacij skoraj ne mogli več živeti.

Pravijo, da mora biti šola odsev življenja. Vse, kar se dogaja v svetu v velikem, se mora vršiti v šoli v majem. Zato seveda tudi šola ne more biti brez deputacij. In se je zgodilo, da smo zadnjič tudi na naši šoli imeli deputacijo. To pa je bilo tako:

Naše male deklice so se pripravljale za prvo sveto obhajilo. Takrat so imele vsak dan verouk. Gospod katehet, ki pozna male

punčke, je vedel, kako jim najlažje priti do srca, pa jim je vse nauke razlagal na podlagi povestic. To je bilo malim všeč in sveda so imele rade krščanski nauk.

No, in potem je prišel lepi dan prvega svelega obhajila. Lepo so se zadržale, nič jim ni reči, vse je bilo v redu. Le prehitro je minil ta lepi dan in nato se je zopet začelo vsakdanje življenje. In v šoli ni bilo več vsak dan krščanskega nauka in nič več povestic. Malim je postalo dolgčas, pa so se takole tretji ali četrti dan spravile na kateheta: »Gospod, zakaj pa sedaj nimamo več vsak dan verouka?« Gospod je bil malo v zadregi, pa se zgovoril na učiteljico: »Gospodična hoče, da se zdaj tudi druge stvari učite, ne samo krščanski nauk.« In so se punčke spravile nad učiteljico: »Gospodična, me bi rade vsak dan krščanski nauk. Zakaj ga sedaj nimamo več vsak dan? Prosimo!«

Gospodična je bila prvi hip malo v zadregi. Kako naj se ustavlja taki gorečnosti za božjo stvar? Vendar pa se v splošnem še dosti hitro izmota iz vsake zadrege, pa ji je tudi to pot šinila dobra misel v glavo. Prav tisti dan je bil na šoli nadzornik. Pa se je zgovorila naj: »To sme samo gospod nadzornik dovoliti. Njega bi bile prosile, saj je bil prav pred pol ure pri vas.«

Tako, zdaj bo mala sitnost pomirjena, je mislila gospodična. Računala je pač, da se otroci še danes ta dan tako boje nadzornika, kakor so se ga svoj čas, ko je še ona hodila v šolo. Ampak časi so se spremenili in tudi otroci z njimi. Kaj pa je njim danes nadzornik? Še škofa se ne bi bale.

Med odmorom je šlo po razredu pritaženo šepetanje. Mali svet se je posvetoval. In tako so se dvignile tri deklice in se pogumno napotile na hodnik proti šolski pisarni. Tam jih ustavi upraviteljica: »Hola, hoi, deklič, kam pa?«

»H gospodu nadzorniku.«

»O, kaj takega! Kaj bi rade?«

»Deputacija smo.«

»Deputacija?«

»Da, deputacija prvega razreda.«

Hm, deputacija! To so zastopniki ljudstva. Nihče je ne sme ustavljati, nihče ji na njenem potu ne sme delati zaprek. Zato je uslužno odprla vrata v pisarno in mala deputacija je pogumno stopila pred gospoda nadzornika. Lepo so se deklice poklonile, lepo pozdravile in Metka, ki je bila v sredi, je imela besedo in je povedela željo vsega razreda. Ostali dve sta kimali in pritrjevali govor.

Tako, kdo je bil zdaj v zadregi? Male punčke mislite, Kaj še! Gospod nadzornik. Malo je pokašljaj, malo se nasmehnil, pobožal Metko, pobožal Nado in Lučko, ki sta ji stali ob strani in obljubil, da bo že z gospodom katehetom govoril, kaj bi se dalo v tej zadevi storiti. In naša deputacija je zadovoljno odšla, zmagovalno stopila v razred in pogledala nekako z viška učiteljico.

No, gospod nadzornik je res govoril s katehetom, veliko so se nasmejali otroškim domislekom in so ugotovili, da se bo današnji svet lažje preril skozi življenje, kakor so se oni, ki so trepetali pred vsakim odraslim in v svetem spoštovanju gledali sleherno oblast. O ta mali svet se bo že znal preriniti skozi življenje, drugače gleda v svet, bolj pogumno in samozavestno. Pozna življenje in ve: če ne z drugim pa z deputacijo dosežem, kar sam ne morem. Kdo bi jim to zameril?

KUHINJA

Zelenjavini zrezki. Dvem žemljicam obriham ali obrežem skorjo, jih narežem na rezine in namočim v mleku. 15 dkg svežih ali 5 do 7 dkg suhih gob operem in skuham. Tako tudi skuham 7 dkg špinache. Gobe lahko tudi oprahim na masli ali na surovem maslu. Ko je vsa zelenjad pripravljena, ožmem žemljice, ožmem špinacho in je ssekam, ožmem tudi gobice ter vse skupaj zmešam, primerno osolim, dodam sesekljane zelenjave peteršilja in sesekljane čebule. V to zmes denem eno celo, dobro stepeno jajce in nekaj drobtinic, da je mešanica v toliko zgoščena, da lahko oblikuješ iz nje okrogle zrezke. Te zrezke povaljam v moki, namočim v raztepenem jajcu, povaljam in osušim v drobtinicah, ter crem na razbeljeni masli, na obeh straneh lepo rumeno. Ocvrte zrezke dam s solato na mizo, ali pa jih položim na pražen grah.

Češnjev kolač. 14 dkg surovega masla dobro mešam s 14 dkg sladkorja, 5 rumenjaki, 8 dkg drobtinic 15 dkg mandeļev, malo limoninih lupinic in nazadnje pridam trd sneg petih beljakov. Tortno obliko namažem s surovim maslom, potreseam z moko in lepo zravnam mešanico po obliki. Površino kolača potreseam s pol kg opranih češenj, katerim sem odstranila peclje in peške. Potem spečem v pečici. Pečen in ohlajen kolač, potreseam s sladkorjem, narežem na rezine in dam na mizo!

GOSPODARSKE VESTI

ŽIVINA

Ljubljana. V mestu Ljubljani so zaznamovali v prvih dneh junija sledeče cene živine: voli I. vrste 5.50 do 6 din, II. 4.50 do 5, III. 4 do 4.50; telice I. vrste 5.50 do 6, II. 5 do 5.50, III. 4 do 4.50; krave I. vrste 4 do 4.50, II. 3.50 do 4, III. 2.50 do 3; teleta I. vrste 6.50 do 7, II. 6 do 6.50; prašiči špeharji domači 8.50 do 9, sremski špeharji 9 do 9.50, pršutarji 7 do 8 din za 1 kg žive teže. Surove kože goveje 12, telečje 14 do 15, svinjske 8 do 10 din za 1 kg.

Za ljubljansko okolico sporočajo sledeče cene živine: voli I. vrste 5.50, II. 5, III. 4.50, telice I. vrste 5.50, II. 5, III. 4.50; krave I. vrste 4, II. 3.50, III. 2 do 3; teleta I. vrste 8, II. 7; prašiči špeharji 9, pršutarji 8 din za 1 kg žive teže.

Litija. V zadnjem času ima živina te cene: voli I. vrste 5, II. 4.50, III. 4; telice I. vrste 5, II. 4.50, III. 4; krave I. vrste 4, II. 3, III. 2; teleta I. vrste 8, II. 7, prašiči pršutarji 7 din za 1 kg žive teže. surove kože goveje 10, telečje 12, svinjske 6 din za 1 kg.

Celje. Cene goveje živine in prašičev v Celju so naslednje: voli . vrste 5.50, II. 5, III. 4 do 4.50; telice I. vrste 5, II. 4.50, III. 4; krave I. vrste 4, II. 3, III. 2.50; teleta I. vrste 6, II. 5; prašiči špeharji 8 do 9, pršutarji 7 do 8 din za 1 kg žive teže. Surove kože goveje 8 do 10, telečje 10 do 12, svinjske 6 za 1 kg.

Maribor. Na zadnjem sejmu so prodajali govejo živino takole: voli I. vrste do 5 din, II. 4 do 4.50, III. 3.25 do 4; krave I. vrste 4.75, II. 4 do 4.50, III. 2.25 do 3; mlada živina 4 do 5.50, teleta 4.50 do 6 din za 1 kg žive teže. Na svinjskem sejmu pa so bile cene naslednje: mladi prašiči od 5 do 6 tednov komad 90 do 115 din, 7 do 9 tednov 120 do 140, 3 do 4 mesece 200 do 280, 5 do 7 mesecev 310 do 460, 8 do 10 mesecev 470 do 515, 1 leto 710 do 920 din; na vago 1 kg žive teže 6 do 8 din, 1 kg mrtve teže 8 do 11 din.

Ljutomer. Poročajo, da je imela v zadnjih dneh živina te cene: telice I. vrste 4.50 do 5, II. 4, III. 3 do 3.50; krave I. vrste 4, II. 3, III. 2.50; teleta I. vrste 7, II. 6; prašiči pršutarji 7 din za 1 kg žive teže. Surove kože telečje 10, svinjske 9 din za 1 kg.

CENE

Les. Po podatkih ljubljanske borze z dne 9. junija se sučejo cene lesa takole: smreka in jelka: hlodi I/II monte 150 do 190 za 1 m, brzojavni drogi 155 do 185, bordonali 185 do 205, filerji 5/6 205 do 225, trami ostalih razsežnosti 185 do 205 din, bruveni les 135 do 145, kratice za 100 kg 38 do 42 din. Bukev: hlodi I/II od 30 cm dalje 1 m 100 do 130, hlodi za furnir od 40 cm naprej 200 do 230, deske-plohi od 250 do 630 (parjeni). Hrast: hlodi I/II od 30 cm dalje 200 do 300 din za 1 m, bordonali 750 do 850, deske-plohi 710 do 900, frizi 700 do 920 din. Železniški pragi hrastovi 38 do 49 din, bukov 24 do 27 din za komad. Drva bukov 100 kg 10 do 12 din, hrastova 8 do 10 din, oglje 100 kg bukov 50 do 56 din, canella 56 do 60 din.

LJUBLJANSKI TRG

Meso: govedina 8 do 14 din 1 kg, jezik 14 do 16, vampi 8, pljuča 6, jetra 10 do 12, ledvice 12 do 14, možgani 18 do 20 din za 1 kg; teletina 12 do 16 din, jetra 18 do 20, pljuča 10 do 12, možgani 20 do 22, ledvice 14 do 16; svinjina 14 do 18 din, pljuča 8, jetra 12 do 14, ledvice 18, domača slanina 15 do 16, hrvaška 17, salo 18 do 19, mast 20 do 22, šunka 20 do 24, prekajenc meso 16 do 20 din za 1 kg.

SEJMI

do 25. junija:

19. 6.: Živ in kram. Bučka pri Krškem, Št. Vid pri Blokah, Semič, Nova cerkev, Dokležovje (?). — 20. 6.: Žirovnica pri Grahovem, gov. in konj. Ptuj, svinj. Dol. Lendava. — 21. 6.: Živ. Ljubljana, Moravče, Velika Loka, Velike Lašče, svinj. Celje, Ptuj, Trbovlje, živ. in kram. Koračice, živ. Marenberg, živ. in kram. Šmarje pri Jelšah, Gor. Lendava. — 22. 6.: Živ. Šmihel-Stopiče, živ. in kram. Zidani most (?), živ. Sevnica na Savi, živ. in kram. Šoštanj, Sv. Jurij pri Celju — trg, svinj. Turnišče. — 23. 6.: svinj. in drobn. Maribor. — 24. 6.: gov., svinj., konj., kram. Drnovo, živ. in kram. Mirna, Ribnica, Rovte pri Logatecu, gov. Sv. Jurij pod Kumom, živ. in kram. Škofja Loka, Višnja Gora, svinj. Brežice, Celje, Trbovlje, Guštajn, Ljubno, gov. ovce, kože Podsreda, živ. i kram. Razkrižje, Slov. Konjice, živ. Sv. Lenart v Slov. Goricah,

PRAVNI NASVETI

Dosmrtni prevžitek sestre. T. J. R. — Sestre, ki ima dosmrtni prevžitek vknjižen pri domači rojstni hiši, ne morete prisiliti, da se temu odpove, čeprav bi ga ji hoteli dati pri drugi hiši, ko ste rojstno hišo prodali. Vi boste pač morali poskrbeti, da bode sedanji lastnik domačije v celem obsegu sestri to nudil, kar ima zapisano in za kar jamčite vi, kot takratni prevzemnik in pa posestvo.

Odškodnina zaradi lahke telesne poškodbe. B. J. M. — Bili ste obsojeni zaradi lahke telesne poškodbe na zaporno kazen. Poškodovane pa je bil z odškodninskim zahtevkom zavržen na pot civilne pravde. Če bo od dneva poškodbe do dneva vlozene civilne tožbe preteklo več kot tri leta, boste lahko z uspehom ugovarjali zastarenje odškodninske terjatve.

Priposestovana njiva. F. P. R. — S sedem sta solastnika parcele, ki ima v zemljiški knjigi eno številko, v naravi pa je polovica parcele njiva, ki jo uživata s svojimi posestnimi predniki, odkar pomnijo najstarejši v vas, druga polovica pa travnik, ki ga uživa sosed, odkar pomnijo. S 30-letnim mirnim uživanjem ste sosedovo solastnino priposestovali in zato lahko od sosedu zahtevate prepis polovice parcele na vas, sosed pa prepis, druge polovice na sebe. Predhodno boste morali dati po zemljemercu napraviti načrt deljene parcele.

Posvojitve nezakonskega otroka. R. B. — Ne razumemo vas, da se protivite posinovitvi nezakonskega otroka od nezakonskega očeta, ki je itak že skozi 10 let imel otroka v lastni oskrbi. S posinovitvijo bi pridobil le otrok: kajti imel bo dedno pravico napram očetu in napram materi. Sodišče vas ne more prisiliti, da na posinovitev pristanete, pač pa lahko določi drugega varuha, ki bo v korist otroka pristal na posinovitev. — V sporu med očetom in materjo kdo bo imel otroka v oskrbi in vzgoji, odloča sodišče.

Pot čez vrt. T. J. R. — Če sosedu še ne uporabljata skozi 30 let pot preko vašega vrtu, nista še priposestovala nobene služnostne pravice in jima lahko pot sodnijsko prepoveste.

Vojna vdova. F. Z. C. — Če dokažete, da je vaš drugi mož bil invalid vsaj za 50% in je, potem vam gre invalidnina v letnem znesku 1036 din in če ste siromašni, tudi draginjska doklada po 30 din na mesec. — Prijavo napravite na okrajno sodišče.

Meja v gozdu. A. J. B. — Če mislite, da sosed nepravilno obnavlja stare mejnike, potem lahko zahtevate pri sodišču, da se sporna meja znova zameji. — Ceneje bo, če se oba mejaša sama sporazumeta in skupno obnavljata mejo.

Sin edinec. P. J. G. — Sin edinec pojde letos na nabor. Oče je posestnik in je bolan. Vpraša, ali bo oproščen službe v kadru. — Če bo sina vojaška komisija smatrala za edinega hranitelja, bo oproščen. Za edinega hranitelja pa se smatrajo novinci onih rodbin, ki se vzdržujejo izključno od osebnega dela in plačujejo na leto manj kot 120 din neposrednega davka in v katerih ni nobenega rodbinskega člana, sposobnega za delo in pridobivanje. Ako oče še ni 60 let star, bi ga smatrali šele tedaj za nesposobnega ako ga bo posebna vojaška komisija ocenila za nesposobnega za delo in pridobivanje.

Razdeljena gmajna. A. Z. B. — Občinski svet, ki ni bil razdeljen, lahko priposestujete s 40 letnim mirnim in nemotenim uživanjem. Čas priposestovanja vašega prednika se šteje tudi vam. — Če razdeljeno občinsko gmajno, ki je prešla v last posameznih kmetov, pa morete priposestovati v 30 letih. — Svetujemo vam, da vzamete srenjski svet zaenkrat v najem, kajti prodaja je vezana na odobritev banovine.

Plačevanje od mlina. N. N. — Vprašate, ali morete plačevati obrt od mlina, ko samo malo meljete. — Niste povedali, na kakšno plačevanje mislite. Očividno mislite na plačevanje davka na dohodek od obrata. Ta davek morate plačevati, ako meljete za druge proti plačilu. Obrt pa tudi morate imeti, ker drugače ne bi smeli mleti za druge.

V drugo poročena vojna vdova. F. T. V. — Kot vdova v vojni padlega moža bi imeeli po sedanjem invalidskem zakonu pravico do invalidnine. Zgubili ste to pravico, ko ste se v drugo poročili. Pač pa imajo hčerke iz prvega zakona po vojni padlem očetu pravico do invalidnine, dokler se ne poroče. Napravite prijavo po občini na okrajno sodišče.

Pravica pokojnega sina preide na vnuke. M. L. Fr. — Ko bo stari oče umrl, bosta vnuk in vnučinja namesto že umrlega očeta — sina zapustnika — imela pravico terjati od zapuščine starega očeta dolžni delež. Če bi pa stari oče umrl brez oporoke, potem bi imela vnuk in vnučinja pravico do zakonitega dednega deleža. Takrat boste lahko svoj delež odstopili tudi materi.

Preživnina za nezakonskega otroka. C. M. Z. — Tudi če fant pravi, da ne da nič in da ne bo prevzel posestva po očetu zato, da mu ne bi bilo treba kaj plačevati za otroka, vam svetujemo, da zahtevate kot varuhinja otroka, da sodišče določi nezakonskemu očetu plačilo primerne preživnine. Ko bo fantov oče izročal posestvo, bo vsem otrokom — tudi nezakonskemu očetu — izgovoril dedne deleže in tedaj boste lahko zarubili to terjatev nez. očeta, ki jo bo imel napram prevzemniku.